

Grażyna Karmowska

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

ANALIZA PORÓWNAWCZA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA REGIONU POMORSKIEGO

Streszczenie: Celem niniejszego opracowania jest wykazanie, że województwa o podobnym położeniu geograficznym i uwarunkowaniach gospodarczych różnią się między sobą dynamiką rozwoju gospodarczego. Obiektami badań są województwa północnej Polski: zachodniopomorskie i pomorskie. Dokonano analizy porównawczej obu województw. Porównano wybrane mierniki rozwoju oraz zbadano ich dynamikę. Z porównań mierników produkcji materialnej wynika, że województwo pomorskie przewyższa potencjałem produkcyjnym województwo zachodniopomorskie. Funkcje trendu, wskazują na wyższą dynamikę wzrostu w województwie pomorskim wartości PKB, nakładów inwestycyjnych, wartości dodanej brutto i produkcji sprzedanej przemyśle. Porównując poziom rozwoju obu województw, z wykorzystaniem metody Perkala, stwierdzono, że oba województwa należą do regionów średnio rozwiniętych.

Słowa kluczowe: rozwój regionalny, mierniki rozwoju gospodarczego, funkcje trendu

1. Wstęp

Badanie rozwoju regionalnego ma na celu określenie, czy dany region należy do regionu silnego czy słabego. Zakłada się istnienie różnic międzyregionalnych jako coś obiektywnego. Różnice te wynikają głównie z:

- wielkości potencjału gospodarczego i demograficznego,
- efektywności regionalnych struktur gospodarczych,
- jakości życia w poszczególnych regionach.

Występowanie różnic międzyregionalnych wiąże się z podziałem regionów na silne i słabe. W podziale tym jednak dyskusyjne i trudno wymierne są kategorie efektywności regionalnej i jakości życia¹.

Celem niniejszego opracowania jest wykazanie, czy województwa o podobnym położeniu geograficznym i uwarunkowaniach gospodarczych, różnią się między sobą dynamiką rozwoju gospodarczego. W tym celu wykorzystano wybrane mierniki rozwoju gospodarczego. Dokonano porównania ich wartości. Wyznaczono funkcje trendu dla wybranych mierników. Obliczono syntetyczny miernik rozwoju Perkala.

¹ Z. Szymła, *Podstawy badań rozwoju regionalnego*, Zeszyty Naukowe, nr 3, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Bochni, Bochnia 2005.

Badaniami objęto dwa województwa leżące na północnym zachodzie i północy Polski w latach 2002–2008.

2. Metody badań

Poziom rozwoju i strukturę społeczno-gospodarczą poszczególnych regionów wyznacza się za pomocą odpowiednich mierników określających stopnie różnych zjawisk jak i ich współzależność.

Miernikami ilościowymi są wielkości bezwzględne zjawisk, takich jak produkcja, zatrudnienie, inwestycje itp. Miernikami relatywnymi są stosunki zjawisk, tj. nasycenie, struktura, dynamika.

Mierniki rozwoju regionów przedstawia się w 5 grupach:

1. produkcji materialnej,
2. warunków bytu ludności,
3. struktury społeczno-zawodowej ludności,
4. urbanizacji,
5. zasobów środowiska przyrodniczego.

Dla potrzeb niniejszego opracowania przyjęto wybrane mierniki z powyższych pięciu grup, dokonano analizy porównawczej obu województw, porównano wybrane mierniki rozwoju oraz zbadano ich dynamikę. Dynamika została oszacowana z wykorzystaniem indeksów łańcuchowych oraz funkcji trendu. O postaci funkcji trendu, którą wybrano do opisu, decydował m.in. stopień dopasowania funkcji do danych empirycznych, istotność parametrów strukturalnych modelu²: „Funkcje trendu nie uwzględniają wpływu otoczenia oraz innych składników procesów rozwojowych na funkcjonowanie gospodarki regionu. Za ich pomocą można jedynie opisać mechanizm rozwoju regionu, który zależy wyłącznie od jego stanów poprzednich. Parametry trendu odzwierciedlają siłę i kierunek regionalnych tendencji zmian określonego czynnika rozwoju, dlatego model taki stanowi podstawę do właściwej interpretacji i wnioskowania o prawidłowościach kształtujących zmiany zjawisk ekonomicznych w regionie. Zastosowanie funkcji trendu do analiz regionalnych jest uzasadnione, jeżeli badane identyfikatory lub czynniki rozwoju wykazują wyraźną i trwałą tendencję [...] Modele tego typu można budować dla wszystkich identyfikatorów i czynników rozwoju, pełniących rolę zmiennych objaśnianych [...] Porównanie ocen parametrów funkcji trendu dla różnych regionów jest dopuszczalne jedynie dla identycznych postaci analitycznych”³.

Poziom konkurencyjności obu województw zmierzono wskaźnikiem Perkalą⁴. Pozwala on zbudować syntetyczny wskaźnik z wykorzystaniem różnych mierników:

² E. Nowak, *Zarys metod ekonometrii*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.

³ *Metody oceny rozwoju regionalnego*, red. D. Strahl, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2006, s. 275.

⁴ Z. Szymła, *Determinanty rozwoju regionalnego*, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław 2000.

$$W_i = \frac{\sum_{j=1}^n t_{ij}}{m} \quad (1)$$

gdzie: t_{ij} – standaryzowana wartość obserwacji w i-tym przypadku, j-tej zmiennej
 m – liczba cech uwzględnionych w analizie

Standaryzowano wg poniższych wzorów w zależności od tego, czy standaryzowana zmienna była stymulantą czy destymulantą:

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{S_j} \quad \text{lub} \quad t_{ij} = \frac{\bar{x}_j - x_{ij}}{S_j} \quad \text{dla } i=1,2,\dots,n; j=1,2,\dots,m. \quad (2)$$

gdzie: x_{ij} – wartość pierwotna i-tego przypadku, j-tej zmiennej
 \bar{x}_j, S_j – wartości średniej arytmetycznej i odchylenia standardowego j-tej zmiennej

Obserwując wartość tego wskaźnika w kolejnych odcinkach czasu można określać tendencje rozwoju badanych województw.

3. Charakterystyka badanych województw

Obiektami badań są województwa północnej Polski: zachodniopomorskie i pomorskie. Województwo zachodniopomorskie (ZP) jest położone w północno-zachodniej Polsce, nad Bałtykiem. Na zachodzie graniczy z landem niemieckim Meklemburgia-Pomorze Przednie, a w Polsce z województwami: pomorskim, wielkopolskim i lubuskim.

Rys. 1. Województwo zachodniopomorskie

Województwo pomorskie (P) położone jest w północno-środkowej części Polski, nad Bałtykiem. Graniczy z województwami: warmińsko-mazurskim, kujawsko-pomorskim, wielkopolskim.

Rys. 2. Województwo pomorskie

Charakterystykę podziału terytorialnego badanych województw przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Podział terytorialny województw (stan na 31.12.2008)

Terytoria	Województwa	
	zachodniopomorskie	pomorskie
Podregiony (NUTS3)	4	4
Powiaty (NUTS4)	18	16
Miasta na prawach powiatu (NUTS4)	3	4
Gminy (NUTS5)	114	123
Miejscowości wiejskie	3 121	2 883
Sołectwa	1 680	1 587
Powierzchnia terytorialna [tys. ha]	2 289	1 938
Osoby na 1 km ²	74	120

Źródło: wg danych GUS.

Oba województwa różnią się powierzchnią terytorialną o 18% (na korzyść zachodniopomorskiego), natomiast średnie zaludnienie na 1 km² jest większe w województwie pomorskim o 62,16%. W województwie pomorskim mieszka faktycznie więcej o około 505 tys. osób. Na przestrzeni badanego okresu 2002–2008 ilość zamieszkałych osób utrzymywała się na stałym poziomie (zróżnicowanie w obu województwach było poniżej 1%).

Dochody budżetu województwa pomorskiego były średnio o 38% wyższe niż województwa zachodniopomorskiego (tabela 2), podobnie jak wydatki (o 36%).

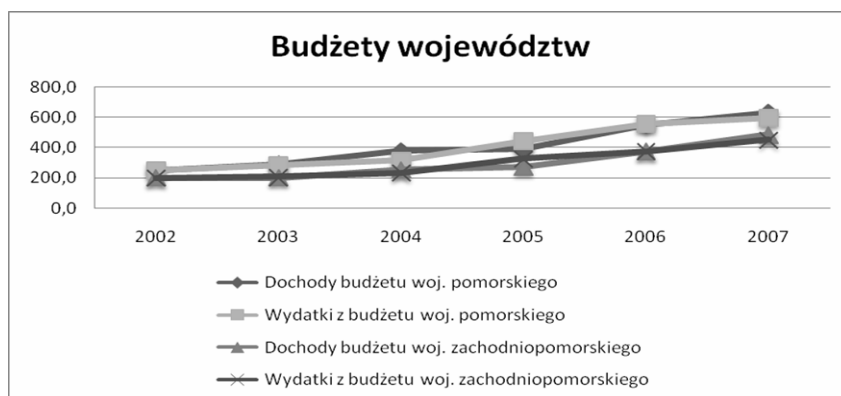
Tabela 2. Przeciętne dochody i wydatki województw w latach 2002–2007

Mierniki	Województwa			
	zachodniopomorskie		pomorskie	
	średnia	V [%]	średnia	V [%]
Dochody budżetu województwa ogółem [mln zł]	298,85	37,26	414,29	35,77
Wydatki z budżetu województwa ogółem [mln zł]	300,43	33,90	408,09	36,12
PKB ogółem [mln zł]	38 422,00	8,56	52 220,6	11,22

V – współczynnik zmienności.

Źródło: opracowane własne na podstawie danych GUS.

Na przestrzeni badanych lat zarówno dochody jak i wydatki wykazywały tendencje rosnące (rysunek 3).

Rys. 3. Budżety województw zachodniopomorskiego i pomorskiego w latach 2002–2007 (mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dynamikę dochodów i wydatków przedstawiono z wykorzystaniem funkcji trendu (tabela 3).

We wszystkich przypadkach trend dochodów i wydatków przyjął postać liniową. Dopasowanie tych modeli do danych empirycznych było w granicach 85–95%, a parametry okazały się istotne statystycznie na poziomie istotności 0,06.

W trendzie liniowym współczynniki regresji oznaczają średnioroczną dynamikę dochodów, która wynosiła dla województwa zachodniopomorskiego 55,8 mln zł, przy dynamice wydatków 52,8 mln zł. Dla województwa pomorskiego dynamika ta była wyższa o ponad 20 mln zł, zarówno dla dochodów jak i wydatków. Pozytywnym zjawiskiem jest dynamiczniejszy wzrost dochodów niż wydatków w obu województwach.

Tabela 3. Trendy dochodów i wydatków

Zmienna objaśniana	Województwa			
	zachodniopomorskie		pomorskie	
	Funkcja trendu	Współczynnik determinacji R ²	Funkcja trendu	Współczynnik determinacji R ²
Dochody budżetu ogółem (DB)	$\hat{y}_{DB_ZP} = 55,84t + 103,4$ (10,8) (40,1)	0,8506	$\hat{y}_{DB_P} = 77,2t + 144,1$ (8,9) (34,6)	0,9372
Wydatki budżetu ogółem (WB)	$\hat{y}_{WB_ZP} = 52,8t + 115,7$ (6,6) (25,9)	0,9256	$\hat{y}_{WB_P} = 76,8t + 139,1$ (8,7) (34,1)	0,9384

Źródło: opracowane własne na podstawie danych GUS.

4. Wyniki analizy porównawczej

O potencjale produkcyjnym poszczególnych województw świadczą m.in.: zatrudnienie, nakłady inwestycyjne, produkcja sprzedana, itp. Średnie wartości oraz zmienność wybranych mierników, za lata 2002–2008, przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Mierniki produkcji materialnej

Mierniki	Województwa			
	zachodniopomorskie		pomorskie	
	średnia	V [%]	średnia	V [%]
Pracujący ogółem [tys. osób]	490,08	3,48	675,34	3,87
Aktywni zawodowo [tys. osób]	676,00	7,74	844,67	2,05
Wartość dodana brutto na 1 pracującego [zł]	66 979,40	8,27	67 094,6	10,26
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca [zł]	3 057,00	24,57	3 587,5	31,05
Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca [zł]	12 025,83	17,67	18 748,5	20,60

Źródło: opracowane własne na podstawie danych GUS.

Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w województwie pomorskim, w porównaniu do województwa zachodniopomorskiego, były wyższe średnio o 17,4%, a produkcja sprzedana o 55,9%. Również w ilości pracujących ogółem i aktywnych zawodowo przeważa województwo pomorskie. Jedynie wartość dodana brutto na 1 pracującego jest na takim samym poziomie (w obszarach zmienności 13–16 tys. zł).

Z powyższego porównania wynika, że województwo pomorskie przewyższa potencjałem produkcyjnym województwo zachodniopomorskie.

Dynamika, w przeliczeniu na jednego mieszkańca i jednego pracującego, została oszacowana z wykorzystaniem funkcji trendu. Oszacowano średnioroczne przyrosty dla: produktu krajowego brutto (PKB), nakładów inwestycyjnych (NI)

oraz produkcji sprzedanej przemysłu (PSP) na 1 mieszkańca, a także wartości dodanej brutto (WDB) na 1 pracującego (tabela 5).

Tabela 5. Trendy wybranych mierników w latach 2002–2008

Zmienne objaśniane	Województwa			
	zachodniopomorskie		pomorskie	
	Funkcja trendu	Współczynnik determinacji R ²	Funkcja trendu	Współczynnik determinacji R ²
PKB na 1 mieszkańca	$\hat{y}_{PKB_ZP} = 1217,4t + 19019,0$ (147,7) (490,0)	0,9436	$\hat{y}_{PKB_P} = 1602,2t + 19003,0$ (145,9) (483,9)	0,9676
WDB na 1 pracującego	$\hat{y}_{WDB_ZP} = 3464,2t + 56586,8$ (297,9) (987,9)	0,9711	$\hat{y}_{WDB_P} = 4321,7t + 54129,5$ (311,9) (1034,4)	0,9795
NI na 1 mieszkańca	$\hat{y}_{NI_ZP} = 380,6t + 1724,8$ (62,6) (243,7)	0,8781	$\hat{y}_{NI_P} = 531,9t + 1726,0$ (133,9) (521,5)	0,7471
PSP na 1 mieszkańca	$\hat{y}_{PSP_ZP} = 1118,4t + 8111,3$ (95,6) (372,5)	0,9645	$\hat{y}_{PSP_P} = 2038,4t + 11614,2$ (164,7) (641,4)	0,9681

Źródło: opracowane własne na podstawie danych GUS.

Współczynniki determinacji dla powyższych trendów przyjęły wartości 90–97%. Wszystkie parametry strukturalne modeli są istotne statystycznie. Współczynniki regresji liniowej, interpretowane jako średnioroczne przyrosty, opisują dynamikę zmian. Województwo pomorskie wykazuje wyższą dynamikę wzrostu dla powyższych zmiennych. Może to świadczyć o dynamiczniejszym rozwoju tego województwa.

Produkt krajowy brutto traktowany jest jako jeden z mierników warunków bytu ludności. Także tutaj przewagę ma województwo pomorskie. Średnia wartość PKB za lata 2002–2008 wynosi 22,671 tys. zł dla województwa zachodniopomorskiego i 23,809 tys. zł dla województwa pomorskiego, jednakże średnioroczna dynamika dla województwa pomorskiego jest wyższa o około 400 zł.

Inne mierniki warunków bytu ludności prezentowane są w tabeli 6.

Mierniki związane z opieką zdrowotną są korzystniejsze dla województwa zachodniopomorskiego (o 43 osoby mniej na 1 łóżko). Pozostałe mierniki są korzystniejsze dla województwa pomorskiego. Przyjmując korzystanie z opieki społecznej, jako wskaźnik bogactwa społeczeństwa, to bogatszym jest województwo pomorskie (o 80 osób mniej na 10 tys. ludności korzysta z pomocy społecznej). Również przeciętne miesięczne wynagrodzenie jest wyższe w województwie pomorskim (o 7,97%). Wydatki na gospodarkę mieszkaniową województwa pomorskiego są przeciętnie wyższe o 250 mln zł (o 10,13%).

Tabela 6. Mierniki warunków bytu ludności

Mierniki	Województwa			
	zachodniopomorskie		pomorskie	
	średnia	V [%]	średnia	V [%]
Liczba ludności na łóżko w szpitalach ogólnych [osoby]	211	3,36	254	4,57
Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności	761	10,61	681	10,10
Wydatki na gospodarkę mieszkaniową [mln zł]	1,199	68,52	1,553	28,37
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto [zł]	2 292,6	8,68	2 475,3	10,62

Źródło: opracowane własne na podstawie danych GUS.

Kolejna grupa mierników opisuje strukturę społeczno-zawodową ludności. W obu województwach jest ona na podobnym poziomie (tabela 7).

Tabela 7. Mierniki struktury społeczno-zawodowej ludności

Mierniki	Województwa			
	zachodniopomorskie		pomorskie	
	średnia	V [%]	średnia	V [%]
W % ogółem ludność w wieku produkcyjnym	65,21	1,29	64,01	1,08
Struktura pracujących w sektorach [%]:				
– rolniczym	9,26	2,22	9,30	1,18
– przemysłowym	27,86	5,21	30,54	5,92
– usługowym	62,88	3,16	60,16	3,58
Wskaźnik zatrudnienia [%]	42,33	4,99	45,04	6,60
Stopa bezrobocia [%]	14,91	40,02	15,00	36,63
Przyrost naturalny [osoba]	0,60	43,03	2,4	23,50

Źródło: opracowane własne na podstawie danych GUS.

Największy procent ludności, w obu województwach, pracuje w usługach (ponad 60%), a w sektorze rolniczym ponad 9%. Wskaźnik zatrudnienia w obu województwach wynosi 42–45% a bezrobocie około 15%. Na niepokojąco niskim poziomie jest przyrost naturalny w województwie zachodniopomorskim (0,6), przy czterokrotnie wyższym w województwie pomorskim.

Na powyższą sytuację raczej nie ma wpływu kształcenie, ponieważ oba województwa współczynniki skolaryzacji mają na takim samym poziomie (tabela 8).

Tabela 8. Kształcenie na różnych poziomach

Mierniki	Województwa			
	zachodniopomorskie		pomorskie	
	średnia	V [%]	średnia	V [%]
Współczynnik skolaryzacji brutto [%]:				
– szkoły podstawowe	99,66	1,38	99,8	1,08
– szkoły gimnazjalne	102,63	0,52	101,7	0,24
Studenci na 10 tys. ludności [osób]	502,71	6,14	445,4	6,17

Źródło: opracowane na podstawie danych GUS.

Jedynie w liczbie studentów na 10 tys. ludności korzystniej prezentuje się województwo zachodniopomorskie (wartość średnia większa o 57 osób).

O faktycznym przyroście ludności w regionie mówi przyrost rzeczywisty, będący wynikiem migracji ludności, zarówno wewnątrz kraju jak i za granicę (tabele 9 i 10).

Tabela 9. Migracja ludności na pobyt stały wg kierunków

Najczęstsze kierunki migracji			
zachodniopomorskie		pomorskie	
do województw:	%	do województw:	%
Wielkopolskie	20,49	Mazowieckie	21,15
Mazowieckie	16,31	Zachodniopomorskie	15,31
Pomorskie	15,39	Kujawsko-pomorskie	15,82
Lubuskie	10,43	Warmińsko-mazurskie	13,03

Źródło: opracowane własne na podstawie danych GUS.

W obu województwach ponad 60% migracji skierowana jest do czterech województw, do pozostałych po kilka procent. Z województwa zachodniopomorskiego od 2002 r. średniorocznie migrowało 6458 osób z malejącą dynamiką (w porównaniu do roku ubiegłego) wynoszącą średnio 0,9536. W województwie pomorskim średnioroczna migracja wynosiła 5554 osoby (niższa o 900 osób niż z zachodniopomorskiego) z dynamiką 0,9697. W obu województwach tendencja migracji jest malejąca. W roku 2008 dynamika migracji osiągnęła wskaźnik dla obu województw najniższy w badanym okresie, około 0,83.

Saldo migracji zagranicznych jest korzystniejsze dla województwa zachodniopomorskiego o prawie 1 tys. osób (tabela 10).

Tabela 10. Zagraniczne migracje ludności (osoby)

Migracje	Województwa			
	zachodniopomorskie		pomorskie	
	średnia	V [%]	średnia	V [%]
Emigracje	834	28,30	2 141	45,04
Imigracje	471	45,60	807	42,03
Saldo	-363	47,43	-1 334	68,63

Źródło: opracowane na podstawie danych GUS.

Więcej osób migruje z województwa pomorskiego, prawie 2,5-krotnie, niż z zachodniopomorskiego.

Badając stopień urbanizacji obu województw porównano powierzchnie i ludność w miastach oraz liczbę miast (tabela 11).

Tabela 11. Mierniki urbanizacji

Mierniki	Województwa			
	zachodniopomorskie	%	pomorskie	%
	średnia		średnia	
Powierzchnia [km ²]	22	-	26	-
Ludność w mieście	18 823	-	35 145	-
Miasta [ludność na 1 km ²]:	62	100,00	42	100,00
– poniżej 150	1	1,61	3	7,14
– 150–499	20	32,26	3	7,14
– 500–999	27	43,55	9	21,43
– 1000–1999	13	20,97	20	47,62
– 2000 i więcej	1	1,61	7	16,67

Źródło: opracowane na podstawie danych GUS.

Oba województwa wykazują taki sam (6%) udział powierzchni miast, natomiast udział ludności miejskiej województwa zachodniopomorskiego (68,9%) jest o 2,2% wyższy od województwa pomorskiego. Przy średniej powierzchni miasta wyższej w województwie pomorskim o 18%, średnia liczba ludności jest również wyższa o 86,7%. W strukturze ilości miast, w zależności od gęstości zaludnienia, w województwie zachodniopomorskim ponad 43% stanowią miasta w przedziale średniej gęstości zaludnienia (500; 999) a w województwie pomorskim ponad 47% w przedziale średniej gęstości zaludnienia (1000; 1999). Struktura płci ludności zamieszkałej w miastach w obu województwach jest taka sama (różnica w setnych procenta) i wynosi ok. 48% mężczyzn i 52% kobiet. Na wsi proporcja ta jest odwrócona odpowiednio ok. 50,4% mężczyzn i 49,6% kobiet.

W obecnym rozwoju regionów szczególną uwagę zwraca się na ochronę zasobów naturalnych (tabela 12).

Tabela 12. Mierniki zasobów środowiska przyrodniczego

Mierniki	Województwa			
	zachodniopomorskie		pomorskie	
	średnia	V [%]	średnia	V [%]
Parki, rezerваты, obszary chronione [tys. ha]	473,66	1,64	597,04	0,19
Nakłady na środki trwałe na 1 mieszkańca:				
– służące ochronie środowiska [zł]	202,73	34,14	132,53	15,68
– służące gospodarce wodnej [zł]	55,19	39,39	37,53	29,06

Źródło: opracowane własne na podstawie danych GUS.

Parki, rezerваты i obszary chronione stanowią 30,8% powierzchni województwa pomorskiego i 20,7% powierzchni województwa zachodniopomorskiego. Jednakże nakłady na 1 mieszkańca służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, są wyższe w województwie zachodniopomorskim, odpowiednio o 53,0 i 47,1%.

Poza powyższymi, ważne są walory krajobrazowe: klimat, jakość gleb, zasoby surowcowe i wodne. Analizę tych cech w niniejszym opracowaniu pominięto.

Dotychczasowe bezpośrednie porównania poszczególnych mierników rozwoju regionalnego wskazywały przewagę jednego bądź drugiego województwa. Generalnie, nie można jednoznacznie stwierdzić, które z województw rozwija się szybciej, które ma większy potencjał. Jedną z miar, ujmującą łącznie powyższe mierniki, jest syntetyczny wskaźnik poziomu rozwoju regionu. Dla porównania poziomu rozwoju obu województw wykorzystano metodę Perkala, która pozwala porównać poszczególne mierniki i otrzymać jeden syntetyczny wskaźnik. Wartości tych wskaźników w kolejnych latach, pozwalają określić tendencje rozwoju regionalnego badanych województw⁵. Zbudowano wskaźniki Perkala dla poszczególnych lat, z wykorzystaniem mierników analizowanych powyżej, i dla obu województw otrzymano wartości bliskie zero. Oznacza to, że oba województwa należą do regionów średnio rozwiniętych, i na przestrzeni lat 2002–2008 pozostawały na tym samym, średnim poziomie. Podobne wyniki osiągnięto w *Raporcie o konkurencyjności...*⁶ Także K. Malaga i P. Kliber doszli do podobnych wniosków⁷. Analizowali wszystkie województwa Polski w latach 1998–2003. W tym czasie utrzymywała się względna stabilność „rozkładów nierówności regionalnych z punktu widzenia zasobów i jakości potencjału ludzkiego, zasobów kapitału fizycznego i jego pomnażania, (...) bogactwa mierzonego za pomocą PKB, PKB na osobę i PKB na pracującego (...) Nierówności regionalne, już choćby ze względu na przyjęty podział administracyjny kraju, są nieuniknione. Są uwarunkowane kulturowo, historycznie i gospodarczo”⁸.

Zapewne również uwarunkowania kulturowe, historyczne i gospodarcze wpłynęły na małe zróżnicowanie między województwami pomorskim i zachodniopomorskim w latach 2002–2008.

5. Podsumowanie

Dochody i wydatki budżetu województwa pomorskiego były średnio o 36–38% wyższe niż województwa zachodniopomorskiego.

Z porównań mierników produkcji materialnej wynika, że województwo pomorskie przewyższa potencjałem produkcyjnym województwo zachodniopomorskie.

Funkcje trendu, wskazują na wyższą dynamikę wzrostu w województwie pomorskim wartości PKB, nakładów inwestycyjnych, wartości dodanej brutto i produkcji sprzedanej przemysłu.

Z wybranych czterech mierników bytu ludności tylko jeden jest korzystniejszy dla województwa zachodniopomorskiego.

⁵ Z. Szymala, *Determinanty...*, dz. cyt.

⁶ *Raport o konkurencyjności...*, dz. cyt., s. 34.

⁷ K. Malaga, P. Kliber, *Konwergencja i nierówności regionalne w Polsce w świetle neoklasycznych modeli wzrostu.*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2007.

⁸ Tamże, s. 31–32.

Z przyjętych do analizy mierników struktury społeczno-zawodowej ludności, znacząca różnica występuje jedynie w przyroście naturalnym, wyższym w województwie pomorskim.

W obu województwach tendencja migracji jest malejąca. W roku 2008 w porównaniu do 2007, dynamika migracji osiągnęła wskaźnik dla obu województw najniższy w badanym okresie, równy 0,83.

Saldo migracji zagranicznych jest korzystniejsze dla województwa zachodniopomorskiego o prawie 1 tys. osób.

Nakłady na 1 mieszkańca, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, są wyższe w województwie zachodniopomorskim.

Porównując poziomu rozwoju obu województw, z wykorzystaniem metody Perkala, stwierdzono, że oba województwa należą do regionów średnio rozwiniętych.

Przeprowadzone badania nie odpowiedziały jednoznacznie, czy badane województwa różnią się dynamiką rozwoju. Przeważają raczej podobne poziomy mierników. By precyzyjniej odpowiedzieć na powyższe pytanie, należałoby do badań zastosować jeszcze inne metody oceny rozwoju regionalnego.

Literatura

1. Malaga K., Kliber P., *Konwergencja i nierówności regionalne w Polsce w świetle neoklasycznych modeli wzrostu*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2007.
2. *Metody oceny rozwoju regionalnego*, red. D. Strahl, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2006.
3. Nowak E., *Zarys metod ekonometrii*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
4. *Raport o konkurencyjności województwa pomorskiego*, Urząd Marszałka Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2008.
5. Szymła Z., *Determinanty rozwoju regionalnego*, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław 2000
6. Szymła Z., *Podstawy badań rozwoju regionalnego*, Zeszyty Naukowe, nr 3, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Bochni, Bochnia 2005.

COMPARATIVE ANALYSIS OF POMERANIA REGION DEVELOPMENT

Summary: Case study shows that regions with similiary geo-economic conditions have different development dynamics. Research objects are northern Poland's regions: West Pomerania and Pomerania. Researched through comparative analysis. Specific development measures were compared and their dynamics checked. The material production measures comparison shows that Pomerania region has higher production potential than West Pomerania. Trend functions show Pomerania's higher growth dynamics in GDP, investment costs, gross added value and sold industrial production. Comparing development levels of each region, with the use of Perkala method, shows that both regions belong to mid-developed regions.